

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője Rózsa Sándor főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

Egyetemes theologiai fakultás az ágostai evangélikusoknál.

Az az eszme, a mely e század elejétől fogva foglalkoztatta a hazai protestáns egyházak legjobbjait, hogy t. i. egy közös és egyetemes prot. theologiai fakultás állíttassék fel, vagy legalább az ág. evang. egyház számára egy egyetemes és magas színvonalon álló theol. fakultás létesíttessék, többrendbeli kísérlet és hosszas tapasztalatok után, úgy látszik, a második ezerév küszöbén csakugyan létesülni fog. Létesülni fog — nem ugyan egyetemes protestáns, tehát közös intézet alakjában, melyre nézve az idők ma még kevésbé kedvezők, mint hajdan voltak, — hanem a testvér ág. ev. egyházra nézve, mint egyetemes ág. ev. theol. fakultás.

Egyetemes theologiai akadémiája ugyan eddig is volt a magyar luth. egyháznak, mióta az 1882/3. tanévben megnyílt „A magyarhoni ág. hitv. evang. egyház egyetemes theol. akadémiája Pozsonyban;“ de ez által azt a nagy ezélt, a mely évtizedeken keresztül annyi nemes törekvés tárgya volt, nem érték el, minthogy elegendő anyagi erő hiányában ezt az egyetemes jellegű intézetet sem voltak képesek kellő magaslatra emelni, mert a soproni és eperjesi theol. akadémiák továbbra is fennmaradván, még fogyatékosabb szervezetökkel az egyetemes egyház támogatását ezek is igénybe vették.

Az anyagi erők illetén szétforgácsolásából eredő nehézségek, a theologusok csekély száma (összesen körülbelül 60), a lelkeszképzésnek magasabb színvonalra való emelése s egyetemes jellegének biztosítása s más egyéb körülmények, úgy látszik, arra bírják az egyetemes egyházat, hogy a most fennálló két kerületi (soproni és eperjesi) és a pozsonyi u. n. egyetemes theol. intézet, vagy akadémia helyett egyetlen és

valóban egyetemes theol. fakultást állítson fel. A theologiai nagybizottság által Zelenka püspök elnökölte alatt kiküldött albizottság, feladatához képest, az egyesítés előmunkálataival nagyrészen már elkészült, a mennyiben mindhárom theol. intézet tanári kara indokolt javaslatot készített az egyesítés ügyében; ezek alapján pedig dr. Masznyik Endre, a pozsonyi theol. akad. igazgatója, mint az albizottság előadója készítette el jelentését és javaslatát, melyet az albizottság egyhangulag elfogadott.

A kérdés tehát már egészen megérettnek látszik s a szerencsés megoldás elébe lényegesebb akadályok alig fognak gördíttetni. Egyedül a felállítandó egyetemes theol. fakultás székhelyére nézve merültek fel eltérő vélemények, a mennyiben a pozsonyiak s még a soproniak is Pozsonyban, az eperjesiek a fővárosban óhajtanák elhelyezni az új intézetet. Valószínűnek látszik, hogy a kérdés Pozsony javára dől el, mert a fővárosban való felállításnak igen sok, főleg pénzügyi akadálya van, melyek nehezen volnának elháríthatók; míg e tekintetben Pozsony és a pozsonyi ág. ev. egyház messzemenő előnyöket helyeznek kilátásba.

A theol. fakultás létesítése, az albizottság megállapodása szerint, röviden érintve, a következő módozatok mellett történnék:

Az egyesítés a soproni és eperjesi theol. intézeteknek a pozsonyi egyet. theol. akadémiába való beolvasztásával vitessék keresztül, s az ekként létesítendő intézet „Az ág. hitv. ev. keresztyén egyház egyesített (pozsony-sopron-eperjesi) theol. fakultása Pozsonyban“ címet viselje.

Az egyesítés már a következő 1896/97-ik tanévvel kezdődjék meg oly formán; hogy az egyet. theol. akadémián üresedésben lévő s ujjonnan szervezendő tanszékek a másik két

intézetben működő tanerők felhasználásával töltessenek be; ez utóbbi intézetekben pedig a tanszékekre rendes tanárok többé ne választassanak, esetleg a tanfolyamok redukáltassanak oly módon, hogy legkésőbb hat év múlva a soproni és az eperjesi theologiák szüntettesenek meg.

Az egyesített theol. fakultás kormányzataba a soproni és eperjesi theol. intézetek mostani fentartó hatóságainak is megfelelő befolyás biztosítatik. Ezzel szemben e hatóságok szerződésileg köteleznék magukat a náluk lévő és szorosan vett theologiai alapok biztosított jövedelmeinek az egyet. theol. fakultás pénztárba való beszolgáltatására, mindaddig, a míg az egyetemes egyház a fentartó hatóságokkal együttesen Sopronban és Eperjesen is külön theol. fakultásokat nem állíthatna fel. Az alapok tehát, a melyek jó részben helyhez kötvék, továbbra is a mostani fentartó hatóságok tulajdonában maradnának.

Előzetes számítások szerint Sopron, mindent összevéve, 6700 frttal, Eperjes pedig 3880 frttal, e két intézet tehát összesen 10.380 frttal járulna évenként az egyet. egyház theol. fakultásának fentartásához. Ha ehhez hozzászámítjuk a jelenlegi pozsonyi akadémia jövedelmét, 14,062 frtot, összesen 24,442 frt évi biztosított jövedelem állana az egyesített fakultás rendelkezésére.

A tanszékek száma tulajdonképen 9 lenne, melyek 8 rendes és egy rendkívüli tanárral töltenének be. A rendes tanárok fizetése 2400 frttal és 600 frt lakpénzzel van tervezve, a mihez még ötödéves korpótlékok járulnak. Ez utóbbi célra átlag évenként 1500 frt van felvéve. A rendkívüli tanár fizetése 1000 frt és 300 frt lakpénz lenne. Ezekhez járulnak egyéb személyes és dolgi kiadások, a melyek az előbbiekkal együtt 24—26 ezer frtot igényelnek, a mi az egyesítés folytán rendelkezésre fog állani.

Mint nagyon fontos mozzanatot kell kiemelnünk a tervezetből azt, hogy a szegénysorsú, de jómagaviseletű és szorgalmas theologus ifjak részére modern berendezésű „*Otthon*” (internatus) állíthatnák fel a fakultással kapcsolatban; sőt, a mi különösen figyelmet érdemel, ez „*otthon*” kebelében *lelkész-képző seminarium* szerveztetnék a javaslat szerint, még pedig azért, mert „a fakultás kielégíti a tudományos érdekeket; de miként ez, ép úgy kielégítésre vár az egyház *gyakorlati érdeke* is. Evang. egyházunk — mondja a javaslat — nem csupán tudós theologusokat, hanem *tudományosan képzett lelképásztöröket* vár tőlünk.

E szempont teszi szükségessé, hogy miként a bölcsészeti fakultás a gyakorlati élet szem-

pontjából tanárképzővel, ugyanugy a theol. fakultás is a gyülekezeti hitélet szempontjából *lelkész-képző seminariummal* egészíttessék ki. Epen azért . . . ily seminariumot is okvetlenül kell szervezni, s ennek vezetésére legalkalmasabb volna a gyakorlati theologia rendes tanára, a ki egyszersmind gyakorló lelkész is, s az ő gondjaira volna bízva a seminariummal együtt maga az „*otthon*” is. E seminariumba lennének utalva az egyházunk szempontjából szükséges nyelvek, ügyességek, szónoklat, katechesis, gyakorlati írásmagyarázat, ének, közegészségtan stb. s ugyanitt tartatnának az egyes tárgyakból összefoglaló s lelkészjelölti vizsgára előkészítő előadások stb.“

Ezekben ismertetjük meg a testvér ág. ev. magyar egyház jelzett nagyfontosságú törekvését, a mely megérdemli beható figyelmünket nemcsak összeköttetésünknel és sok tekintetben hasonló viszonyainknál fogva, hanem azért is, mivel az elmondottak reánk ev. reformátusokra nézve nem csekély tanulságot is rejtenek magukban.

Utóbbi tekintetben legyen szabad ezuttal röviden csak a következőkre utalnunk. Ág. evang. testvéreink előttünk bizonyára szokatlan és ezért bámulatos egyértelműséggel nyilatkoznak a létező theol. akadémiáknak összevonása, egyesítése mellett, még azon intézetek is, a melyeknek önálló léte az egyesítésnek áldozatul esik. Teszik ezt azért, mert meggyőződtek arról, hogy külön-külön a lelkész-képzés és theol. tudományosság mai igényeinek teljesen megfelelő színvonalra akadémiáikat nem emelhetik, s a hittanhallgatók száma is sokkal csekélyebb, semhogy három intézet fenntartását szükségessé tenné.

Nálunk, ev. reformátusoknál jelenleg hat theol. akadémia áll fenn, t. i. minden kerületben egy, az erdélyiben épen kettő. Alig állíthatná valaki, hogy ezek a lelkész-képzés igényeinek minden tekintetben eleget képesek tenni mostani szervezetükben és eszközeik segítségével; a tanárok száma és javadalmazása is legtöbbszörre távolról sem éri el a hasonló állások és a hivatás mértékét. Mégis valóban vakmerőség kellene hozzá, hogy valaki ez intézeteknek legalább részben való egyesítését komolyan szóba hozni merészelje. Ennek oka pedig, köztudomás szerint, semmi egyéb, mint az, hogy az *egyetemes magyar ref. egyház* eszméje nálunk még teljességgel nem tudott tért foglalni a köztudatban, s ennél fogva az egyetemes egyházi érdekek mindig háttérbe kell vonulnia a partikularis érdekekkel szemben. Mi az erőt maig is a részekben, nem pedig az egészben, az egy-

ségben keressük; a miben sok igazság volt a multban, az üldöztetés nehéz korszakaiban, midőn a kiírtásunkra törekvő ellenségekkel szemben könnyebben fennmaradhattunk, vagyis nehezebben voltunk elpusztíthatók több ponton, mint egyetlen központi helyen; de ma, az alkotás, a fejlesztés korszakában, mely vállvetett munkát, az egésznek erejét igényli, — a partikularizmus csak útját állja haladásunknak, mert szétforgácsolja az erőket anyagi téren és megbénítja, paralizálja erkölcsi téren az által, hogy előítéleteket és idegenkedést táplál az öszszetartozandó részek között.

Hogy milyen hatványozott erő rejlik az egységben, azt ezenkívül megmutatta a magyarországi ág. ev. egyház az által is, hogy a kisebbségben lévő magyar elem tiszteletet képes biztosítani az egyházban a magyar állameszmének, holott egység nélkül az ág. ev. egyház régóta nemzetiségi egyházakra szakadazott volna szét, a mi az egyház autonómiájának legalább is megszorítására kényszerítette volna az államhatalmat.

Vajha meghozná a közel jövő hozzánk is az együttérzésnek, a közszellemnek azt az építő erejét, a mely a gyengébb részeket az erősebbek hatalmával felemeli, az ellentéteket kiegyenlíti s mindnyájunkat a közegyház javának elfogulatlan munkálására egyesít.

A tiszta fejű és nemes keblű *Fáy András* azt mondta egy félszázaddal ezelőtt: „Tegyük szívünkre kezünket s valljuk meg, hogy köztünk reformátusok közt ritkább az egyetértés, sűrűbb a viszály, egymás érdemét méltatni vonakodóbbak vagyunk, mint más felekezetei hazánknak. Köztünk ugyanazon egy pályán ritkán munkálkodik közszellem, viszonyos őszinteség; vetélytársat, önünket homályosítót szemlélünk a kitünőben, s ez rendszerint biztosabban számolhat jóczélú fáradozásaiban más felekezetre, mint saját magáéra . . . Nálunk annyi meg annyi az apró embersziget, mint az Antilláknál. És lehet-e akkor, mikor személyeinkben is ily nehezen közlekedünk, reménylenünk, hogy közszellemben erősek lehessünk; hogy közczélokért egyes érdekeket feláldozgatni bírjunk? Ezért, leginkább ezért maradozunk el sokakban, miket őszinte testvéri egyetértés, összesített erő oly könnyen, majd áldozás nélkül segítnének czélokhoz.

Az egyesek vetélye átszivárog, áthat gyakorta testületeinkbe is és ez szülé hajdan még főiskoláink közt is azon kedvetlen irigykedést, mely még ma sem hanvadott el végképen.“

Igy beszél a nagy Fáy! Vajjon az a félszázad előtti kép alkalmazható-e mostani viszo-

nyainkra is? Vajjon jobban érezzük-e ma, mint érezték elődeink, a mit szintén Fáy mondott, hogy „Nem protestánsok, nem reformátusok vagyunk-e ugy innen, mint túl a Dunán?“ Feleljen e kérdésekre kiki saját meggyőződése szerint.

Mi, ha körülnézünk egyházunkban és iskoláinkban, még most is elegendő okot találunk arra az óhajtásra, hogy jöjjön el hozzánk az egyetértés, az egészséges egyházi köztudat, az építő és teremtő közszellem országa!

B. L.

KÖZÉLETÜNK.

Az ezredéves országos kiállítás meglátogatása céljából nyújtott kedvezmények és lelkészeink.

Még ápril elején, e Lap 15-ik számában szót emeltünk azért, hogy lelkészeinkre, legalább a csekély javadalomból élőkre nézve bizonyos kedvezmények által az országos kiállítás megtekintése lehetővé tétessék. Nemcsak egyesek szólaltak fel e tárgyban magán levelekben, hanem a nagybányai egyházmegye tavaszi közgyűlése is foglalkozott ez ügygel *Ferenczy Gyula* indítványára s felterjesztést is tett a lelkészek részére adandó kedvezmények kieszközölése végett a kerülethez.

Semmi tudomásunk nem levén arról, hogy e lépések valami eredményre vezettek volna, e Lap szerkesztője kérvényt intézett az országos kiállítás igazgatóságához, melyben előadván, hogy mily fontos kulturális és magyar nemzeti érdekek követelik azt, hogy e legmagyarabb egyház lelkészei, a magyar állam és nemzet leghűségesebb munkásai a millenniumi ünnepek felemelő és instruktív hatását tiszta magyar elemből álló hiveikkel együtt legszélesebb körben érezhessék; s hogy továbbá, a lelkészi javadalom csekély volta igen sok lelkészre nézve megnehezíti vagy épen lehetetlenné teszi a kiállítás meglátogatását, a miről bárki meggyőződhetik, ha figyelembe veszi, hogy az egyetemes egyház részéről a lelkészi javadalomnak csak 600 frtra való kiegészítése iránt legutóbb tett lépéseket is általában nagy vivmánynak tekintik nálunk: ennél fogva arra kérte a szerkesztő az igazgatóságot, hogy a lelkészek által esetleg hiveikkel tömegesen történendő felrándulások alkalmával igényelhető kedvezményekről értesíteni vagy a mennyiben ilyenek még nem volnának, már a kiállítás sikere érdekében is ezeket kieszközölni s erről nyilvánosságra való hozatal végett a szerkesztőséget érteni sziveskedjék.

Valami nagy reménységet nem táplálhattunk lépésünk sikerére nézve, főleg azóta, hogy időközben *Veres József* országgy. képviselőnek e tárgyban tett interpellációjára a kereskedelemügyi miniszter kedvezőtlen választ adott.

A kiállítás érdemes igazgatója *Schmidt József* minisztr. tanácsos ur f. évi június 23-án szives előzenyességgel küldötte meg hozzánk a tömeges felrándulások alkalmával igényelhető kedvezményekre nézve azt a két tájékoztatást, melyet alább közölni szükségesnek tartottunk, bár sokak előtt ezek ismeretesek lehetnek. Közöljük ezeket mégis azért, mert az igazgató úr kísérő levelében azt mondja, hogy „az utazásra és ellátásra vonatkozó összes kedvezmények azokban foglaltatnak. A hitfelekezetek lelkészei a tájékoztatásokban benfoglalt

kedvezményekben csak annyiban részesülnek, ha mint a tömeges felrándulások csoportvezetői szerepelnek. Ez bizony nagyon csekély kedvezmény; de a mennyiben némely lelkészeinknek körülményei ennek igénybevételét ajánlatossá tennék, ez esetre a közlöttek felhasználhatók lesznek, s ha csak egyesekre nézve is megkönnyíthettük ily módon a kiállítás megtekintését, az is jól esik nekünk.

Tájékoztató

a hazai felső-, közép- és elemi tanintézetek növendékeinek és azokat kísérő tanárok és tanítóknak, tanítónőknek az ezredéves kiállítás és a fő- és székváros megtekintése céljából tervezett tömeges kirándulásai tekintetében.

Azon messzemenő könnyítések alapulvételével, melyeket az ezredéves kiállítás elnöke a szóbanlevő tömeges kirándulások elősegítése céljából engedélyezni méltóztatott, a részletekre nézve a következő felvilágosításokkal szolgálhatunk:

a) Az összes nyilvános jelleggel felruházott hazai tanintézetek tanulói és az azokat kísérő tanerők személyvonatokon a II. osztályban III. osztályu egész jegy árán, a III. osztályban pedig egy III. osztályu féljegy árán utazhatnak. Két 10 éven aluli gyermek annyit fizet, a mennyit egy tíz éven felüli. A tíz éven aluli gyermekeknél a kedvezmény e szerint 50%-ot tesz.

Falusi és tanyai elemi iskolák növendékei (földmivések gyermekei), a mennyiben 10 évnél idősebbek, a III. osztályban III. osztályu féljegy árán, a mennyiben 10 évnél nem idősebbek, egy harmadik osztályu jegy negyedárán utazhatnak.

b) A tömeges kirándulásban résztvevő felső- és középiskolák, tanítóképezdek, felső kereskedelmi iskolák, polgári, felső nép-(fiu)iskolák növendékei és az azokat kísérő tanárok és tanítók, valamint a tanítónő-, óvónőképezdek, a felsőbb- és polgári, valamint az elemi leányiskolák növendékei az e célra a fővárosi tanintézetekben berendezett tömeglakásokban,

a falusi és tanyai elemi iskolák növendékei a kiállítás igazgatósága által épített barakkban szállásoltatnak el.

A podgyász megőrzéséről és a lábbeli tisztogatásról az iskolákban berendezett lakásokat illetőleg gondoskodva van.

c) A tanintézetekben elszállásolt ifjuság és azt kísérő tanerők következő ételmezésben részesülnek: Reggelre kapnak egy nagy pohár kávé két süteménnyel, ebédre levest, marhahúst mártással (esetleg főzeléket pecsenyével, székelygulyást vagy pörköltöt) és téstát, uzsonára egy pohár kávé két süteménnyel, estére rendszeren hideg vacsorát (pld. retket vajjal, vajjas kenyeret, henteszikketeket stb.) kivételesen egy tál meleg ételt.

A barakkban elhelyezett földmivés gyermekek és azt kísérő tanerők a népkonyhában kapnak reggelit, ebédet és vacsorát; míg a tanintézetekben elszállásolt ifjuság, még pedig a fiu növendékek a reggelit szállásukhoz közeleső kávéházban, az ebédet a kiállítás egyik csárdájában, a vacsorát szállásukon avagy a kiállítás területén; a leány növendékek, a reggelit és vacsorát szállásukon, az ebédet a kiállítás területén fogják elkölteni.

Uzsonnáját mindkét nembeli ifjuság a kiállítás területén fogja megkapni.

d) Az ifjuság vezető tanárai, illetve tanító és tanítónői a kiállítás kalauzai vezetése mellett tekintik meg a kiállítást és a fő- és székvárost.

Az ezredéves orsz. kiállítás igazgatósága a tömeges felrándulóknak jegyfűzeteket bocsát rendelkezésére,

melyekben a menettérti jegy a három napi tartózkodásra szóló lakásutalvány, a reggeli-, ebéd-, vacsora- és uzsonnajegy, 3 beléptijegy együtt foglaltatik.

A jegyfűzet ára megrendelésnél előre fizetendő. Harmincz jegyfűzet után egy-egy jegyfűzet díjmentesen bocsátatik rendelkezésére az ifjuságot kísérő tanerőnek.

A nem állami kezelés alatt álló vasutak és pedig: az arad-csanádi egyesült vasut, a győr-sopron-ebenfurti vasut, a szamosvölgyi vasut, az ungvölgyi h. é. vasut, a nagykaroly-somkúti h. é. vasut és a déli vasut állomásairól utazóknak ugyancsak a kiállítás igazgatósága szolgáltatja ki a jegyfűzeteket. Ezek árait illetőleg esetről-esetre ad felvilágosítást az igazgatóság.

A tömeges felrándulások helyi szervezése az illető vidéki tanintézetek igazgatóságának kezeibe van letéve. Ez eszközli a résztvevők előjegyzését, a jegyfűzetek kezelését, kiosztását, a felrándulás időpontjának, az utazás programjának megállapítását.

A felrándulás határnapja jóváhagyás végett az ezredéves orsz. kiállítás igazgatóságával legalább 15 nappal előbb közlendő, hogy a szállás és ellátás biztosítása és a jegyfűzetek kiadása iránt az intézkedés megtörténhessék.

Az egész kiránduló csoport együttesen utazik Budapestre és ugyanazon vonattal hagyja el a fő- és székvárost.

Legalább 20 tagból és tanerőből álló csoport veheti igénybe a jegyfűzet kedvezményt, — de kívánatos, hogy a jelentkezők minél többen legyenek.

A tanintézetek június hó 16-tól szeptember 24-ig állván rendelkezésre, csoportos felrándulás csak ezen időközön belül rendezhető.

A kirándulók külön vonatot is vehetnek igénybe, ha az egészben fizetendő menetdíj által a megteendő út minden kilométere után 2 frt 40 kr. biztosítatik a m. kir. államvasutaknak. Ezen határozomány alól az igen távol fekvő állomásokról utazó csoportokkal szemben, és ha a kirándulók száma a 500-at eléri, a kereskedelemügyi m. kir. minister úrtól esetről-esetre kikérendő engedély alapján kivételek is lesznek tehetők.

Az egész csoportnak a tartózkodás egész ideje alatt való együtt maradása feltétlenül kötelező.

A kirándulókat érkezésüknel a kiállítás kalauzai fogadják és kísérik szállásukra, onnét a kiállításba. A délutáni órák a város nevezetességeinek megtekintésére lesznek fordíthatók.

Tájékoztató

a szegényebb sorsu kisiparosok, kiskereskedők és ipari segéd munkásoknak az ezredéves kiállítás és a fő- és székváros megtekintése céljából tervezett tömeges felrándulásai tekintetében.

A kereskedelemügyi m. kir. minister, mint az ezredéves kiállítás országos bizottságának elnöke, messzemenő könnyítésekkel óhajtván lehetővé tenni a szegényebb sorsu kisiparosok, kiskereskedők és ipari segéd munkásoknak az ezredéves kiállítás és a fő- és székváros megtekintését, elhatározta, hogy a legalább 30 személyből alakult csoportban felrándulók részére:

a) a m. kir. államvasutak és ezeknek üzemében álló vasutak vonalain 25%-nyi mérséklést engedélyez a zónarendszerű személy-díjszabás szerint III. osztályu menetjegyárakból, továbbá intézkedik, hogy a nem állami kezelés alatt álló vasutak vonalain, nemkülönben a gőzhajózási társaságok által fenntartott személy-járatokon hasonértékű kedvezmények adassanak;

b) a fő- és székváros által, iskolaépületekben

berendezett szállásokban lakást biztosít. Egy-egy teremben 10—20 egyén nyer elhelyezést;

c) a kiállítás területén épült csárdák és vendéglők tulajdonosaival létrejött megállapodás alapján 2 tál ételből álló ebédet szolgáltat;

d) díjmentesen megfelelő számu és nyelvismerettel bíró kalauzokat bocsát az érkező csoportok rendelkezésére, kik hivatalosan lesznek a csoportokat egész időzésük alatt a szükséges felvilágosításokkal és magyarázatokkal támogatni és kísérni;

e) husz krajczárba mérsékelt belépti jegyeket adnak ki a kiállításra.

f) jegyfüzeteket hozat forgalomba a kiállítás igazgatósága útján, melyekben a menettérítési jegy, szállás-utalvány, a kiállításba való belépésre jogosító jegyek, az ebédjegy együtt foglalják s melyekért a díjfizetés egyszerre és egy összegben történvén, az utazás kényelme biztosítottatik.

Ezen felsorolt kedvezmények mellett lehetővé válik az, hogy a XIV. zónához tartozó vidéken lakó iparos, illetve segéd 2 napi tartózkodásra (az ételmezést, szállást, belépti jegyet is beleértve) 8 forint költséggel;

a XIII. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 7 forint 30 krajczár, a XII. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 6 forint 70 krajczár, a XI. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 6 forint 30 krajczár, a X. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 6 forint, a IX. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 5 forint 50 krajczár, a VIII. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 5 forint 10 krajczár, a VII. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 4 forint 70 krajczár, a VI. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 4 forint 30 krajczár, az V. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 4 forint, a IV. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 3 forint 50 krajczár, a III. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 3 forint 10 krajczár, a II. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 2 forint 70 krajczár, az I. vonalszakaszhoz tartozó állomásról 2 forint 30 krajczár költséggel teheti meg az utazást Budapestre és vissza.

A tömeges felrándulásokat a kiállítás kerületi és helyi bizottságai, a hazai kereskedelmi és iparkamarák, illetve ipartestületek, társulatok, iparoskörök szervezik.

A résztvevők előjegyzése, a részvételi díjak beszedése, a jegyfüzetek kezelése és kiosztása, a felrándulás időpontjának, az utazás programjának megállapítása, vármegyénkint, vagy ezeken belül körzetenként a nevezett tényezők által eszközöltetik.

A felrándulás határnapja az ezredéves országos kiállítás igazgatóságával legalább 10 nappal előbb közlendő, hogy a szállás és ellátás biztosítása és a jegyfüzetek kiadása iránt iztézkedés történhessék.

A kiránduló csoport az intézők által kijelölt vezetőikkel együttesen utazik a fő- és székvárosba s ugyanazon vonattal hagyja el Budapestet.

A kirándulók külön vonatot is vehetnek igénybe, ha az egészben fizetendő menetdíj által a megteendő ut minden kilométerén 2 forint 40 krajczár biztosítottatik a m. kir. államvasutaknak. Ezen határozmány alól az igen távol fekvő állomásokról utazó csoportokkal szemben és ha a kirándulók száma az 500-at eléri, a kereskedelemügyi m. kir. minister úrtól esetről-esetre kikérendő engedély alapján, kivételek is lesznek tehetők.

Az egész csoportnak a tartózkodás egész ideje alatt való együttmaradása feltétlenül kötelező.

A kirándulókat érkezésüknél a kiállítás kalauzjai fogadják és kísérik szállásukra, onnét a kiállításba. A délutáni órák a város nevezetességeinek megtekintésére lesznek fordíthatók.

Gondoskodás történik arról, hogy azok, kik a színházakat látogatni akarják, azt kalauzok kíséretében, kivételes áron kiadandó jegyekkel tehessék.

Mindenkinek, a ki ezen közgazdasági szempontból jelentékeny és az egész országban megindítandó mozgásban tevékenykedni óhajt, a ki a kisiparosok és segéd munkások érdekeit szíven viselvén, a tömeges kirándulások eszméjét terjeszteni óhajtja: a kiállítás kerületi és helyi bizottságai, a kereskedelmi és iparkamarák, ipartestületek, iparoskörök fognak a további részletekre felvilágosításokkal szolgálni.

Az ezredéves országos kiállítás igazgatósága.

Néhány szó a „Felső-Szabolcsból“ című cikk írójához.

Mikor e becses Lap 26-ik számát kézhez vettem s abban a *F.-Szabolcsból* írott levél olvasásához fogtam, igen nagy öröm fogta el lelkemet. Azt hittem, hogy egy modern Kurtius vállalkozásában fogok gyönyörködni, ki a Debreczen és Patak közötti sokak által úgy vélt mély szakadásba (?) magát bele vetvén, az eddigi ellentétek kiegyenlítését a teljes siker reményével meg fogja kísérteni. Azonban nem kevesebbet csalódtam, mint az a csillogó ur, kinek látcsöve prismaticus törések folytán a sugárzó fényt is homálynak, sőt teljes sötétségnek mutatja. A mint a gravitáció törvényeinek jobbra és balra, kifelé és befelé magyarázása után abba a mondásba kezd: *hogy volt köztük egy, a ki nagy zajt csinált*: a lelkemben érzett öröm fájdalmas megütközéssé változott.

Mert ez a mondás, a mellett, hogy emlékeztet a mesebeli haldokló oroszlanra, a melyet egy bizonyos állat megrugdosott; határozottan nem igaz. Férfitálan merészségnak tudom csak minősíteni.

A sorok közt sem kell olvasni, tudja mindenki jól, hogy az az ember, a mi dicsekedésünk a mi büszkeségünk volt, fájdalom már csak néhai Lukács Ödön esperes ur. Hogy ő zajt csinált-e? megmondja a f. szabolcsi e. m. jegyzőkönyve, melynek 1895. ápr. gyűléséből, midőn lelkészkedése 25. évfordulóját ünnepelte, az üdvözlésére megbízott e. m. világi jegyző így szólott az ünnepelthez: „Az a huszonöt év, melyet nemes hévvel, erős kitartással folytatott becsületes munka között körünkben eltöltöttél: sokoldalú tevékenységednek szakadatlan érvényesülése volt, annak a 25 évnek minden fázisa egy nyitott könyv, melyből szived jósága, gondolkodás-világod nemessége sugárzik felénk. Organizáltad egyházmegyénket, a magyar reform. egyház egyik legszegényebb egyházmegyéjét. A Főnix madár regéjéhez hasonlóan előállott új iskolák, templomok, egyházi épületek keletkezési forrása intézkedő kezűddnek ügyességében keresendő és számos kényes kérdések megoldása tapintatosságodnak, erélyességednek volt biztos folyamánya.“ Nem folytatom tovább, hiszen Referens is csak úgy tudja, mint én e beszéd igaz voltát. Ott volt ő is, csak-hogy hallgatott, mert még élt az oroszlan! S ime most, mikor az oroszlan többé nem védheti magát, neki megy és jól megrugdosza. Férfiasság ez? Igazság ez? Itéljen felette bárki! kinek jelleme, igazságérzete meg nem gyengült.

Azt is írja Referens: *Egyházi életünk kevés tevékenységet mutat, vallásos életünk inkább csak közigazgatás és czeremónia.* Ez is csak nagyot mondani akaró üres frázis. Az 1893. évi okt. e. m. gyűlés jkönyvének 66. száma, melynél tudtommal újabb általános jelentés nincs, így beszél: A vallásos élet nyilvánulására nézve leverő

jelentésekről nem emlékeznek a látogatási jegyzőkönyvek, Urvacsorával ez év folytán 81,808 egyén élt. Istentagadók, vallásgunyolók nem jelentettek, a templomba járás nem hagy fenn sok kívánni valót, a vallásos buzgóság jótékony adományainak összege 5,700 frt. Épült 2 iskola, javított hét templom, 4 paplak, hét iskola, összesen 18,544 frt értékben. Azt hiszem ehez nem kell kommentár, csak annyit teszek hozzá, hogy az azóta lefolyt időben a vallásos és egyházi élet F.-Szabolcsban igen szép lendületet vett, a tanügygyel együtt. Személyesen tapasztaltam, a mennyiben a f. év május és jun. havában mintegy 40 egyházat és iskolát látogattam meg.

Badar valótlan! több, rossz akaratú ráfogás referensnek az az állítása, hogy egyházmegyénkben sok papi özvegy éveken át nem kap segélyt. Ha meg tud nevezni Referens csak egy papi özvegycet is, ki az özvegyárva gyámintézeti alapszabályok szerint a kellő időben meg nem kapta volna járulékát én őt igazmondó embernek fogom tartani. De addig engedje meg, nem tehetem.

Ezt a valótlanágot még inkább felülmulja következő ráfogása, hogy lelkészegyesületünk meghalt, vagy legalább is régen aluszik. Azt mondja: nincs igazi vezére, ki élettéljes tevékenységre buzdítja a zsidadt tagokat s hogy a lelkészegyesület könyvtára csak egy holt tőke. Erre nézve csak az a jegyzésem, hogy a felső-szabolcsi lelkészegylet minden évben tartott gyűlést 1, 2, 3 felolvasással, kiadta Dr. Heissler József dombrádi lelkésznek vallásbölcseleti nagy művét, a mit az összes magyar ref. sajtó üdvözölve fogadott, kiadta b. e. Lukács Ödönnek az egyleti gyűlésen felolvasott *Papi jellem és hivatás* című gyönyörű tanulmányát. Mondja meg Referens: melyik magyar ref. e megyebeli lelkészegylet tett ennyit, vagy ehez hasonlót. Nem az egylet alszik, hanem ön tisztelt Referens . . . álmodik rosszakat. Nem volna vezérünk . . . ? Hát nem ismeri Vitéz Mihály kemecsei lelkész egyleti elnököt? Kinek magasan járó szelleme, széles körű tudása, nagy tapasztalata semmi ön előtt? Kinek eszmékben gazdag, lelkesítő megnyitó beszédeiben Ön sohasem ismerte fel a vezéri talentumot? Az egyleti könyvtár nincs rendezte? Én igaz tudással mondom, hogy velem együtt nagyon sokan merítették már ebből igaz tudományt, Istenhez vezető bölcseséget; ha nem kritizálunk is le mindeneket.

De végzek már. Referens referádája a f. szabolcsi dolgokról egy ragyogó styl-gyakorlat igazság nélkül. Ez az én meggyőződés. És ha ő még több ilyen referádákkal szolgál és gravitál — az igazság ellen fordult oldal felé — ígérem, hogy a korrekcióval máskor is szolgálni fogok.

A nagy költő mondását így fordítom meg ránézve: igazság mindenek előtt.

Nagymaté Albert,
f. szabolcsi h. esperes.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye köréből.

Ezen egyházmegyénk f. évi márczius hó 27-én, Debreczenben tartott közgyűléséről részletes referádát hozott Lapunk április 4-én megjelent 14-ik száma. Beküldetvén most hozzánk e közgyűlésnek nagy gonddal egybeállított jegyzőkönyve, mely a gyűlés határozatából közli Dávidházy János esperesnek igazán remek, magasan szárnyaló millenniumi gyűlés-nyitó imádságát is: minden egyebet megelőzve, az esperesi jelentésből közöljük az egyházmegye 1995. évi egyházi és iskolarajzi adatait, melyek is a következők.

1. Népesség: 108,008.
2. Szülöttek száma:
 - a) törvényes fi: 2129; nő: 2026; együtt: 4165.
 - b) törvénytelen fi: 211; nő: 228; együtt: 439.
 Együtt törvény. és törvényt. fi: 2340, nő: 2254; összesen 4594.
 - c) halva szül. fi: 118; nő: 77; együtt: 195.
 A szülöttek száma a népesség számának 4.26%-a.
A törvénytelen szülöttek a szülöttek számának 8.55%-a.
A halva szülöttek a szülöttek számának 4.24%-a.
3. Átlért fi: 21; nő: 19; együtt: 40.
4. Kiltért fi: 6; nő: 20; együtt: 26.
5. Halottak fi: 1916; nő: 1837; együtt: 3753.
Szaporodás mutatkozik fi: 439; nő: 416; együtt: 855.
A halottak a népesség számának 3.47%-a.
6. Új házások: tiszta pár: 827; vegyes pár: 101; együtt: 928.
A házaspárok száma a népesség számának 0.85%-a.
7. Tankötelesek 6—12 évig fi: 6547; nő: 6425; együtt: 12,972.
A népesség számának 12.01%-a.
Iskolába járók fi: 5757; nő: 5464; együtt: 11,221.
A tankötelesek számának 86.5%-a.
Iskolát korán hagyottak fi: 169; nő: 106; együtt: 275.
A tankötelesek számának 2.88%-a.
Iskolázatlanok fi: 621; nő: 855; együtt: 1476.
A tankötelesek számának 11.37%-a.
Ismétlő tankötelesek fi: 2515; nő: 2498; együtt: 5012.
Ismétlő iskolába járók fi: 1699; nő: 1966; együtt: 3665.
A tankötelesek számának 73.12%-a.
Konfirmáltak fi: 722; nő: 897; együtt: 1619.
8. Lelkészek száma: rendes 32; segéd 11; időközi 1; együtt 44.
9. Tanítók száma: 137; oklevéllel bir 109; igazolványnyal 23; kibocsátványnyal 5.

IRODALOM.

Az ezredéves emlékünnepevényen Kabán 1896. május hó 10-én tartott emlékbeszédek. Debreczen, nyomtatott a város könyvnyomdájában.

A 22 lapra terjedő füzet elején Dávidházy János ev. ref. lelkész által a templomban elmondott előimádság, egyházi beszéd és utóimádság áll, mindenik hiven mutatván a szerző egyszerűen nemes, tisztán keresztyéni lelkületét, hitbuzgó alázatosságát. Az egyházi beszéd, Zsolt 95, 1. 2. alapján, tömör rövidséggel ezen találóan szép dispositió eszméit fejtegeti: *Hálát kell adnunk Istennek azért I. hogy hazánkat megtartotta, II. hogy ezer éven át megtartotta, III. hogy magyarhazául megtartotta.* Ezek után a füzet a Ritók István néptanító által a képviselő testület diszgyűlésén mondott, történelmi emlékezesekben gazdag, meleg hazaszeretettől áradó szép emlékbeszédét, s végül Mandel Sámuel izr. hitközségi elnöknek az izraelita templomban tartott rövid, de hazafias beszédét tartalmazza. Istennek lélekben és igazságban imádása vegyült ezen ünnepélyeken szép harmoniába a fenkölt honszerelemmel. Dicsérjük a kabai városi képviselő testületet, mely a füzetben megörökítette az ő emlékünnepevényen elhangzott jeles beszédeket.

Millenniumi történet. Az Athenaeum r. társulat kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tiz kötetes nagy munkából (millenniumi kiadás) könyv-

piacra került a 72. 73., és 74. füzet, a melyekben dr. Fraknói Vilmos, a Hunyadiak korának kiváló történetírója, folytatja Mátyás király sziléziai hadjáratának történetét, majd áttér Hunyady Mátyás házasságának, az osztrákok elleni hadjáratának, Bécs bevételének, Mátyás hadseregének, diplomáciájának stb. ismertetésére. Az egyik fejezet „Corvin János” címet viseli. Ebben Fraknói a történettudomány legújabb vívmányainak alapján ismerteti a dicső Mátyás király természetes fiának, Corvin Jánosnak származása körülményeit, kinek anyjáról a történeti kritika csak annyit volt képes megállapítani, hogy Borbála volt a neve, sziléziai előkelő családból származott. A Corvin Jánosra vonatkozó adatok között közölve van még Corvin János születési horoscopjának másolata is, melynek eredetije a krakkói egyetemi könyvtárban őriztetik. Rendkívül érdekesen és vonzóan írja le Fraknói Mátyás király törekvéseit, fáradozásait, hogy ezen egyetlen, de törvénytelen ágyból származott fiú, Corvin János, részére biztosítsa a trónt. Igazi drámai jelenetek fejlődnek ki előttünk, midőn látjuk, hogy Mátyás törekvései az ország rendének és főként Beatrix királyné ellenzésén, kihez különben a leggyöngédebb hitvesi érzelmekkel fűződik, folyton hajótörést szenvednek és a szerető atya szíve összeütközésbe jön a hitvesi szeretettel. A szájalom és részvét érzelmei ragadnak meg bennünket, midőn ezt a nagy királyt a folytonos tépelődések között látjuk, fiának jövője biztosítása tekintetében. A 73. füzetben Fraknói be is fejezi a Hunyadiak történetét Mátyás halálával és áttér a Jagellók korára, mely ennek a negyedik kötetnek második részét képezi. Ezekben a füzetekben majdnem minden lapra esik egy-egy igen érdekes kép vagy ábrázolat, mely Hunyady Mátyás király korára vonatkozik. Ezenkívül értékes műmelléletek vannak csatolva e füzetekhez is. Egyes füzet ára 30 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben. Előfizetés negyedévre (12 füzet) 3 forint 60 kr., félévre (24 füzet) 7 ft 20 kr. Az előfizetők minden szombaton egy-egy füzetet kapnak.

KÜLFÖLD.

Amerikai protestantizmus köréből.

Amerikában tudvalevőleg teljes vallásszabadság van. Mint politikai és társadalmi téren, úgy vallási és lelkiismereti meggyőződést illető ügyekben is senki nem kényszeríthető arra, hogy valamely felekezet tagjának vallja magát, annak javát előmozdítsa, fejlődésére áldozzon, czéljaira adakozzon.

S mégis . . . csodálatos az, hogy a hitélet széles e nagy világon sehol sem terem oly valóban áldásos gyümölcsöket, az áldozatkészség sehol nem nyilatkozik meg oly imponáló módon, mint a felekezeti és politikai teljes vallásszabadság e sajátos területen.

Ennek bizonyossága nemcsak az a roppant erőfeszítés, melyet Amerikában kivétel nélkül minden felekezet papjai és világiak vállaltak kifejtenek, hanem az ezen törekvések nyomán kisarjadzó tettekben is, hatalmasan megnyilatkozó áldozatkészség.

Példa erre a clevelandi „Olaj király” Rockefeller által a múlt év őszén tett fejedelménél is nagyobb szabású adomány.

Ez az ügybuzgó, nemes érületű, a tiszta evangélium szellemétől teljesen áthatott keresztyén, a mellett, hogy Clevelandban igazán nagyszerű épületet, othont emelt saját költségén a ker. ifjak egyesületének, beren-

dezve azt pazar fényvel, roppant kényelemmel: az egész prot. világ méltó öröme a múlt év őszén három millió dollárt (még kimondani is horribilis, közel 8 millió frtot) ajándékozott alapítványképen a chikágói prot. (congregationalista) egyetemnek, melynek pár évvel azelőtt ugyancsak ő vetette meg alapját egy millió dollár alaptőkével.

Az egyetem, melynek falait ez évi január havában Chikágo és környékén folytatott missioi körútam alkalmával magam is személyesen megkerestem, alapításának pár esztendeje óta hatalmas missiót teljesít, mert csarnokaiban minden pályára nyerne kiképzést az ifjak — ingyen. (Általában Amerikára el lehet mondani, hogy itt a tudományt is ingyen mérik!)

Magát a theol. semináriumot oly alappal látta el Rockefeller, hogy az e pályára lépő ifjak teljesen gondtalanul, tisztán tanulmányaiknak élve képezhetik ki magukat. Nem csoda, ha pár év alatt a theol. hallgatók számában túltengés állott be, úgy, hogy bekövetkezett az a csaknem komikus situatio, hogy a káplánokban s helyettes lelkészekben szűkölködő és presbiteri egyház ebből a kollegiumból segítette ki magát segédlelkészi szükségében.

Rockefeller úr eredetien amarikaias gondolkozását és gyakorlati érzékét azonban még ezen tiszta, nemes keresztyéni jóindulatból fakadó nagyszerű alapítványánál is alkalmunk nyílik megcsodálni. S a chikágói egyetem megvallhatja, hogy Rockefeller úr, ha valamit kiszámít, abban nem is igen szokott csalódní. E bőkezű Maccenas ugyanis alapítványának egy harmadát készpénzben rögtön lefizette, a másik két milliót azonban oly feltétel alatt ígérte kifizetni, ha az egyetem 3 év leforgása alatt legalább másik 2 millió dollár alapítványt tud magának összehozni akár gyűjtés útján, akár más nemes lelkű hagyományozóktól.

Nossza megindult erre az actio, széles nagy Amerikát meglepte most a gyűjtési láz, hogy valamikép a chikágói prot. egyetem el ne essen a fejedelmi hagyománytól. Utczákon és köztéren, nyilvános épületekben, hivatalokban, kávéházakban és kocsmákban pénzgyűjtő szekrények állítottak fel, plakátok hívták fel a répet adakozásra, s egy év óta minden valamirevaló amerikai ember gyűjtő ivvel jár kezében, kimélet nélkül intézve ostromot a vele gyanútlanul beszélgetésbe eredő egyén tárczája ellen.

Az egyetem tanácsa nem sokat anquettezett, még kevesebbet banquettezett, hanem szaporán hozzálátott a teendőkhöz.

S most az ügyek úgy állanak, hogy a prot. egyházak vezérfiai egy pillanatig sem kételkednek továbbra, hogy az említett összeg 1896. őszéig egy csomóban lesz.

A hithűségnek, Krisztusban való közösség eleven átérzésnek, mély vallásos érületnek, evangéliumi prot. öntudatnak eme fényesen ragyogó tényei legjobb bizonyosság a mellett, hogy még a teljes felekezetenélküliség elvének államilag történt pronuciálása mellett is képzelhető igaz, mély, öntudatos vallásosság, mert különösebben a protestantizmust is nem külső erő, hanem a benne működő intenzív hatalom tartja fönn és forrasztja egybe a tagokat a főben, a J. Kr.-ban, kinek lelke s az ő szeretetének melegsége kiárad mindazokra, kik vele lelki közösségben állanak s a ker. szeretet munkáját gyakorolják.

* * *

A canadai protestantizmus köréből. Az ev. ujjászülő ereje Canadában hatalmas műveket teremt. Canada volt az a terület, hol a r. catholicismus részint a nép fejlet-

lensége, műveletlensége, részint a politikai viszonyok által teremtett kedvező helyzet felhasználása által ez idáig legnagyobb hódításokat tett.

A brit uralom alatt, mintegy lenyűgözött levő Canada sohasem volt képes magát teljesen emanczipálni kath. befolyás uralma alól.

Occupálták maguknak nemcsak a nemzeti vagyion egy jó részét, hanem határozottan veszélyeztették a közszellemnek olyan irányban való kifejlődését, a minő egyedül felel meg az amerikai nép temperamentumának s általuk folytatott politikának. Végre a liberális angol kormány és a német prot. irányzat befolyása alatt álló külügyi körök — mely országoknak érdekeik vannak ápolandók Canadában — maguk is észrevették a clericalismus tulkapásait, hogy úgymondjuk arczátlan magaviselkedését. Most az egész Canadában feltámadt egész az intoleranciáig menő reactio a katolikusokkal szemben. Fekete ultramontánok csodás gyorsasággal változnak által a legdühösebb liberálisokká, fanatikus katolikusok, felvilágosodott protestánsokká. Egy kiváló kath. tudós lelkész Dr. Papinan, megismerve az ev. erejét, s átérzve szívében, lelkében annak megelevenítő, újjászülő hatalmát, Winnipegben, (Manitoba állam fővárosa) egy oly hatalmas evangéliumi szellemű szónoklatot tartott gyülekezetének, hogy az vele együtt mindenestől áttért a prot. hitre.

A nemes munkában segédkezett neki a kiváló apologeta, az angol protestantismus egyik dicső bajnoka — kinek nevét minden gyermek ismeri Amerikában — a szintén róm. kath. papból prot. lelkésszé lett, immár csaknem 90 éves örökifju Chiniquy atya. A napi lapokból kísérem figyelemmel evangelizáló utjokat. Olvasom, hogy a mult héten Springfieldben tartottak a nép számára angol és francia előadásokat, szónoklatokat s az igaz meggyőződésnek oly erejével predikálták a megtisztított ev. igazságait, hogy egyik estén 33, a másikon pedig egyszerre 64 család jelentkezett áttérésre.

E két lelkes férfiú most valóságos apostoli körutat tett Canadában, hogy vigyék szerte az evangéliumot. Isten adjon nekik lelkesedésnek és kitartásnak erejét, buzgalomnak szent Lelkét, hogy munkájok által is építtessék Istennek országa, s közelebb jusson a megvalósulás felé az ő örök üdv-célja!

Cleveland. O. 717 Kinsman str.

Harsányi Sándor,
ev. ref. missiói lelkész.

ADATOK

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez.

29. Az ér-dengelegi ev. ref. egyház története.

Az ér-dengelegi ev. ref. egyház, Szatmár-megye délkeleti szélén, Szilágymegye szomszédságában — Ér-Szodoró és Ér-Endréd községek közt fekszik, — tulnyomó számban levő román nemzetiségű lakosoktól körülvéve. Hézagos történetét egy — 1863-ik évben, — az egyház részére készítettett „Aranykönyvben“ következőleg találtam bejegyezve:

Egyházunk történetét a régiebbkorra vonatkozólag, nem ismerjük, a mennyiben jegyzőkönyve — a régiebb időből — nincs. Első anyakönyve az 1778-ik évben keletkezett Pesti József predikátorságában; rendes jegyzőkönyve pedig csak az 1847-dik évben; de hogy Dengelegen a reform. egyház, a reformatio első századában már meg volt, bizonyítja azon ma is meglevő kis harang,

melyet Dengeleg községe akkori — egyetlen — birtokos ura, Dengelegi Miklós, kinek itt vára is volt mint reformált ember, az 1595-ik évben öntetett, isten dicsőségére; ugyszinte bizonyítja azon bejegyzés is, melyet emlékezetnek okáért egy jegyzőkönyvünkben irva találunk, „hogy az 1603-dik esztendőben február 16-án Móna János püspök — nagyecsedí predikátor Dengelegen tartott zsinatot, hol 11 papot szentelt fel a papi hivatalra, — ugyan itt határozatot meg, hogy a falusi mesterek addig a predikálásra fel ne eresztessenek, míg az esperes azokat meg nem vizsgálta“ stb. (lásd Tóth Ferencz, tul a tiszai püspök élete.)

Népessége még e század első felében is birtokos urak és közrendű hivekből való volt s a 300-at jóval fejülmulta; ma csak 182 lélek s mindannyian szegény sorsú földmivelők.

Hogy templomunk mikor építettet? kipuhatolni nem lehet; de hogy nagyon régi, bizonyítja egy 1829-ben kelt s akkori főgondnok felsőpujai Bük Ferencz és Molnár Ferencz lelkész aláírásával ellátott — adakozásra fehérvó — szózat, mely így kezdődik: keservesen kénytelenítettünk mindnyájan szemlélni, hogy több századok inségét kiállott tornyunk e folyó esztendő július 1-ső napján történt földindulás által annyira megszakadozott stb.; de meg építési anyaga a régiségéről bizonyít.

Egy 1804. évben, Gólya József menyői lakos által aláírott szerződés arról tanuskodik, hogy ő, akkori főgondnok, papi Veres Györgytől, felvállalt az egyház részére szállítandó 100 köböl meszet, köblét 4 máriásért; s ugyancsak ekkor vett az egyház 16,000 zszindelyt s 8,200 zszindelyszegget, hogy a romladozott templomot kijavíthassák.

Az 1834. évben pedig, az e vidéken keresztül vonult rettenetes földindulás, a nagyszerű templomot, felette igen megrongálta; tornyát ledöntötte; ugy annyira, hogy abban isteni tiszteletet tartani, tovább nem lehetett.

Ez időtől kezdve, majdnem másfél évtizeden keresztül, egy gerendák és deszkákból összealkotott, — nagyon szegényes kinézésű — kisépületbe jártak a hives az istent imádni, s csak az 1846-ik évben, papi Veres Lajos főgondnokságában javított ki ismét — czélszerű berendezésével együtt — a templom, ugy a mint ma is áll, de csak torony nélkül; mert a kised egyház anyagi ereje azt, — mindez ideig — meg nem engedte, hogy a nagy templomhoz illő tornyot is rakathassanak, s így áll ez ma is torony nélkül.

Az 1886. évben a templom falának belső és külső része, — 600 frt költséggel — mit részben az országos közalap, — ref. segély egylet, — s részben az egyház hives adogattak össze, ismét kijavított; az 1895. évben pedig a templom fedele bebádogoztatott, s mennyezete újból készítettet s befestetett 800 frt költséggel; mit szinte az országos közalap, ref. segély egylet, az egyház hives s Szatmármegyénk egyes buzgó ev. ref. hives adományoztak az Úr oltárára.

A templom falának hossza 10, szélessége 5, magassága pedig 3 öl.

Mintegy 3 mázsás kis harangunk, az 1834. évben leomlott toronyból egy földszintre készített kis fatoronyba helyeztetett el, s a mult 1895. évben töltötte be 300 éves korát; körülirata következő: emittam sonum meum in nomine domini nostri jesu christi, ut omnes audientes ascendant, Nicolaus de Dengeleg fecit anno 1595. in templum jehovae et iuvant in domino amen. A harang közepe táján olvasható még ez is: „Rudolphus Binger me fecit.“ Egyházunknak ma sincs több ezen egy kis harangjánál.

A lelkészlak a régibb időben egy paticsból készült náddal fedett, két szobás egyszerű épület volt; az 1895. évben Dobi Mihály lelképásztorkodása alatt földatott meg két szobával; az 1873. évben a már lakhatatlanná vált régi patics épület elbontatván, helyette szinte két szoba, konyha és kamara építtetett; mely szobák közül — az 1888. évben — három kipadlózttatván, most már eléggé alkalmas lakhelyül szolgál.

Lelkészei voltak az egyháznak következők: Mezőlaki Jeremiás 1716. Szentpéteri, Szentjóni, Tóthfalusi János, Debreczeni Németi Nagy Márton, Bányai, Böszörményi, Porcsalmi, Beregszászi, Báthori György, Pesti József 1778., Bátorkeszi Fekete József 1781., Dóczi Ferencz 1789., Veres Zsigmond 1793., Lakatos György 1800., Tóth Gergely 1802., Séllyei József 1814., Molnár Ferencz 1825., Debreczeni Pap Dániel 1830—1849-ig, Balajthi János 1850—1858-ig, Dobi Mihály 1858—1861-ig, Lengyel József 1861—1871-ig. 1871-től Nagy Károly, ki 24 éven keresztül, a mai nap is örökösök a kisdud egyház hívei felett.

Lelkészi fizetés: 34 hold, 1200 ölével számított szántó- és kaszálló-föld egy tagban; 14 hekt. vegyes élet, az egyes hívek által fizetve; tűzifára 20 frt és a stóla.

Külön tanítója az egyháznak az 1793. évig nem volt; ezen évben Veres Zsigmond lelkész, — tanítói fizetésül — lelkészi fizetésének egyharmadát felajánlotta; ez időtől kezdve tanítók voltak következők: Molnár Mihály 1795., Erdei Péter 1798., Jánosi János 1800., Biró Pál 1808., Koncz Imre 1815., Kibédi Pál 1820., Hajdu Dániel 1834., Makai Dienes 1841., Vaday József 1844., Veres Sándor 1855., Szőke Gábor 1864., Jánki Károly 1865., Bérczi János 1866., Fiók Albert 1878., Tarczi Gyula 1885. Azonban az 1889. évben a tanítói hivatal a lelkészivel egyesítettvén, a tanköteles gyermekeket ma is a lelkész tanítja, az eddigi külön tanítói fizetésben is a lelkész részesülvén.

A tanító lakásául, egész az 1889. évig egy az egyház belsőségén a lelkészlakkal szemben épült — egyszobás kis ház, — iskolahelyiségül pedig, ugyanezen épület egy másik kis szobája — a legegyszerűbb falócczakkal felszerelve, — szolgált; ekkor készíttetett az egyház rendes és csinos padokat a tanuló gyermekek részére, kiknek száma 20—25-en fejjel nem igen emelkedett.

Tanítói fizetés 18 hold, 1200 [] öles szántóföld, három fordulóban 7 hekt. vegyes élet, — az egyes hívek által fizetve, — tűzifára 10 frt, 215 frt, mint alapítványi pénz (Bük László alapítványa) 6 százalékos kamata; tandíj a gyermekektől 2 v. csős tengeri; 40—20 kr és egy drb. csirke. Ezen alapítványt a tanítói fizetés javítására Tek. Bük László úr tette az 1844. év márczius 10-dikén. Az 1884. évben pedig Tek. Gorove János úr adományozott egy kis belső telket az egyháznak — épen a parochia szomszédságában — mintegy 200 frt értékben, iskolai szükségek fedezésére.

Az egyház Urasztali felszerelése s edényei a következők: Egy kerek asztal, zöld posztóval behuzva, s egy tarka szövetű terítővel borítva, egy igen régi aranyszíves ezüst pohár, évszám nélkül, egy czintányér 17. D. A. 68. metszéssel, egy régi czinkanna, egy nagy fejjársáhos asztalterítő, más két virágos és kocskás szövetű, két végén veres csikokkal ékített abrosz, szegletén V. M. betűkkel. Egy fejjalterítő patyolat kendő, a szélén körül 8 ezüst virággal kivarrrva, egy másik ugyanilyen, arany virággal kivarrrva; ismét egy másik körül arany csipkével, négy szegletén s közepén arany virágokkal kivarra.

Egy nagy kék selyem fejjalterítő, ezüst csipkével. Egy veres atlasz fejjalterítő, közepén ezüst koszorúval és selyem virágokkal kivarrrva, körül selyem rojttal ékítve, négy szegletén ezüsttel kivarrrva olvasható Péterfy Irén august 2. 1859. Van még a templomban egy finom zöld posztóból készült katedra terítő, körül ezüst rojttal; az oldalán pedig gyönyörű selyem buzakalászokkal s szőlőfürtökkel kivarrrva s ugyanott olvasható selyem betűkkel kivarrrva „Legyetek pedig valóba megtartói az igének és ne legyetek csak hallgatói, hogy megcsaljátok magatokat.“ Jakab 1. 22. készíttette Csák Mária asszony 1889.

Összeszedegette Dengeleg 1896. február 14.

Nagy Károly,
ev. ref. lelkész.

30. A kántorjánosi-i és iklódi ev. ref. egyház történelmi adatai 1896-ra, mint Magyarhon ezredéves fennállásának ünnepére. Összeállította Segesvári József, azon egyház lelkésze és a nagykárolyi egyházmegye esperese.

Mielőtt ezen egyház történelmi adatait részletesebben összeállítanám, kiindulási pontul átadom a szót az ezelőtti harmadik lelkésznek, néh. „Losonczi Kuliffay Miklós“-nak, ki itt az 1803-dik év május 1-sőjén lépett hivatalba s a presbyteriumi végzések számára általa készíttetett protokollumnak első lapján „Mindenek ékesen és jó renddel legyenek ti közöttetek“ (I. Kor. XIV. 40.) jelige után következőket mondja:

„Ezen tekintetes ns. Szatmárvármegyében helyezett Kántor-Jánosi helységében, ezen Isten kegyelmességéből még most is virágzó reformáta szent ecclesia melyik esztendőben fundáltatott legyen? bizonyosan tudni nem lehet; de mindazonáltal hogy régi és a reformatio kezdetével csak mindjárt, vagy nemsokára gyarapodott legyen: megtetszik először abból is, hogy a Tiszteletes praedicatorok fizetése (t. i. rendszeres fizetéslevele) készült 1646-ik esztendőben Tiszt. Dormány Debreczeni István uram esperestségében T. Sz. Ujlaky Bálint akkori kántor-jánosi-i praedicatornak idejében, mely a kántor-jánosi-i nemes ecclesiának ládjában ma is megtalálatik. Továbbá: Lampe Ecclesiastica Historiájában 624-dik levelen a kántor-jánosi-i eklésia, mint régi anya-ecclesia fel vagyon jegyezve; utóljára megtetszik ezen ecclesiának régisége az itten volt régi, köből épült kis templomból is, de a mely Isten segedelme által a fellyebb való 1786. és 1787. esztendőkben, ennyire, amint most vagyon, nagyobbított.“

„Azon időtől fogva kik voltak ezen ref. ecclesiában a praedicatorok és oskolamesterek, minthogy sok szükségessé jegyzések, vagy eltévelyedettek, vagy meg sem tétetődtek, rendről rendre tudni nem lehet, hanem mégis a következő T. praedicatoroknak nevek bizonyos: T. Sz. (Szamos-) Ujlaky Bálint; majd idővel T. Zágonyi József; T. Moci Mihály; T. Derecskei Mihály; T. Kereszturi Lukács; T. Huszti István; T. Ódor-Vasváry István; T. Székei Tasnádi István; T. Berhidai Keresztes Mihály; T. Siklósi István; ismét T. Berhidai Keresztes Mihály; T. Szikszay József; T. Debreczeni Nagy István; T. Karácson Gábor; — ezek elenyészvén az 1803-dik esztendőben 1-ma May. Losonczi Kuliffay Miklós az isteni gondviselés által kántor-jánosi praedicatorságra lépven az 1805-dik esztendőben juniusnak 16-ik napján, a jobb rendnek felállítása, az ecclesiában előforduló ügyes-bajos dolgoknak jobb móddal lehető eligazítása végett, a már volt consistoralis vagy presbyterialis személyeknek számát ujakkal is szaporította,

ugy hogy már mindössze ezek a consistorialis személyek: Tekintetes Komoróczy Komoróczy Lajos ur, Tekintetes Bakay Ádám, Tek. Bakay László, Ns. Becsey György, Ns. Gál Mihály curator stb.* előszámlál még 19 presbyttert.)

Ezen följegyzés szerint tehát a kántorjánosi-i ref. egyház igen régi, sőt annak keletkezése, — mint az általam felkutatott adatokból megfogjuk látni, — magának a községnek, — amely mint ilyen, réginek épen nem mondható, — legelső alakulásával csaknem egyidőre esik.

Egy a leleszi káptalan levéltárában őrzött régi okirat ugyanis, melynek a káptalan által kiadott s pecséttel hitelesített másolatát az itt egykor főbirtokos Konoróczy család régi levelei között nagy érdeklődéssel olvastam, Kántor-Jánosit, mint a hodászi Kántor család prédiámát említi mindenütt s így ez a hely csak a hodászi határnak egy különleges, tanyával ellátott része volt,* melynek akkori birtokosait a latin nyelven írott okmány ekként nevezi meg: „*Valentinus Kántor de Hodás*“ (recte: Hodász) és „*Catharina Kántor de Hodás*.“ — A „Kántor-Jánosi“ név tehát magától az itt legrégebb birtokos Kántor családtól származik, melynek egyik János nevű őse, ki a hagyomány szerint nagyváradi kanonok volt, itt először alapított tanyát, mely az ő nevéből „*Kántor Jánosénak*“ s aztán idő folytán „*Kántor-Jánosi*“-nak neveztetett. Azon Szirmaynál is olvasható adat tehát, hogy ez a község János nevű n.váradi kántor-kanonoktól nyerte az elnevezést, csak annyiban hibás, amennyiben Szirmay tudósítója, vagy Szirmay maga valamely régi levelen ezen aláírást: „*Joannes Cantor Canonicus*“ helytelenül olvasta a „*Cantor*“ szót a canonicus-hoz, nem pedig a Joanneshez fogván.

Épen így az a hely, a hol most Iklód társközség fekszik, határával együtt szinte a hodászi Balogh család prédiama levén, annak valamely János nevű ősetől, mint a leleszi okirat bizonyítja „*Balogh Jánosénak*“ s később Balog-Jánosi-nak neveztetett s csak egy Iklódy-nak a Balogh családba lett beházasodása után nyerte nevét, mint ott akkor legnagyobb földesurtól.

Közli:

(Vége köv.)

Segesvári.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A második félv év elkövetkeztevel t. olvasóinkat tisztelettel kérjük az előfizetési díjak beküldésére. Igen sok követelésünk van kin a múlt évről is; de a folyó évre olvasóinknak több mint fele része semmit se fizetett a lapra. Most már az egész évi díj beküldését kérjük, s kérésünk teljesítését annál inkább reméljük, mert nem tehetjük fel hátralékosainkról, hogy lapunk anyagi ügyét a késedelmeskedéssel zavarni kívánják.

A kiadóhivatal.

— A debreczeni főgymnasiumnak a kiállítás megtekintésére felutazott növendékei június 30-án reggel szerencsésen haza érkeztek, miután Budapesten három teljes napot töltöttek. Bár az első nap folytonosan esett az eső, az utolsó nap délutánján pedig igazi nyári

* Mutatja ezt az is, hogy a szomszédos Hodásznak, mely igen régi község. Jánosi felől alig van pár száz lépésnyi határja.

záporosó verte a csapatot az állatkerttől a Barcsay-útczai főgymnasiumig, a hol a szállás volt, mindazáltal ez a nem épen szerencsés időjárás sem a rendelkezésre álló rövid idő kihasználására nézve nem volt akadály, sem pedig, a mi még nagyobb szerencse, a tanulók egészségében nem tett kárt. A tanulmányut sikerével általában meg lehetünk elégedve. Ez alatt a három nap alatt annyi nagy és szép dolgot láttak az ifjak, a melyek látó körüket tágitották és nemzeti öntudatukat emelték, hogy a nyert impressiók gazdagságából egész életükre kiható ösztönt nyerhettek a műveltségben való előhaladásra és a közös nemzeti munkában való részvételre. Bejárták gyalog, vasúton és hajón a város legnagyobb részét, megtekintették majdnem minden nevezetes épületét és összes emlékműveit. Megnézték Budán az új református templomot, a Mátyás templomot, a királyi palotát, s gyönyörködtek abban a páratlanul szép képen, a melyet a város balparti része a dunasori palotával és az új országházzal a Dunáról és a várból nyujt. Látták a honvédszobrot, Széchényi, Deák, Eötvös, Petőfi és Arany szobrát, voltak a nemzeti muzeum képtárában. Megnézték külön belépti-díj mellett Munkácsy Honfoglalás című festményét, a Feszty-féle körképet, a Koszciusko-féle körképet, Thorma Jánosnak az aradi vértanúk kivégzését ábrázoló festményét. Voltak az állatkertben és legnagyobb részük itt megnézte a tengerészeti hadi mutatványokat is. A kiállítás területén pedig alig volt valamely nevezetesebb látni való, a melyhez el nem jutottak volna. Mindezek mellett a vezető tanárok időt szakítottak még arra is, hogy kivessék az ifjúságot a kerepesi temetőbe, a Batthyány Lajos, Deák Ferencz, Kossuth Lajos, Arany János, Vörösmarty Mihály és más nagyjaink sírjához, valamint arra is, hogy a Kálvintéri ref. templomban vasárnap d. e. 10 órakor tartott isteni tiszteletben is részt vegyen az ifjúság. Mindezek a dolgok mély érdeklődést keltek az ifjakban és nagy hatást tettek rájuk és valóban nagy elismerés illeti mindazon tényezőket, a melyek az ifjúságnak ezt az élvezetes, nagy erkölcsi és szellemi haszonnal járó tanulmányutat lehetővé tették. Az elszállásolás és az ételmezés az árhoz és a körülményekhez képest elég jó volt. Az ifjúság pedig az egész felrándulás alatt fegyelmezetten és tisztességesen viselte magát s az iskola jó hírnevét minden csorbától megóvta.

— Választások. A komáromi egyházmegye gondnokává dr. Darányi Ignác minisztert választotta meg az egyházak nagy többsége. A sáros-pataki főiskola akad. igazgatójává a jövő tanévre Radácsi György theol. tanár, a theol. kar dékánjává dr. Tüdös István, a jogi kar dékánjává dr. Finkey Ferencz választották meg. A kisujszállási ev. ref. főgimnáziumhoz a latin-görögnyelvi tanszékre Fülöp Károly nagyenyedi, a történelem-földrajzi tanszékre Karácson Béla sepsi-szentgyörgyi okl. tanárokat választotta meg az egyháztanács. A debreczeni főiskolánál az akad. és gimnáziumi tanszékek betöltése végett, ha a pályázatnak sikere leend, a tanárválasztó küldöttség jul. 28-ára fog összehivatni.

— A szatmári egyházmegye még a múlt hónap 15-én gyűlést tartott, melynek legfőbb tárgyát az az eset szolgáltatta, hogy a legutóbbi egyházkerületi közgyűlés az egyházmegye megválasztott helyettes esperesétől, Biky Károlytól a szavazati jogot megvonta, illetőleg azt el nem ismerte. A kérdés természetesen izgalmas tárgyalásra adott alkalmat, minek eredménye, a mérsékelt elemek álláspontjához képest, az lett, hogy a megye, a jobban informálandó kerülethez fordult s egyuttal a többi egyházkerületeket (?) és egyházmegyéket

is megkeresi arra a kérdésre nézve, hogy hasonló esetekben a helyettes esperesek szavazati joga korlátozható-e? Álláspontunk e kérdésben ismeretes. Alig lehet az embereket meggyőzni arról, hogy nem politikai párt szempontok vegyítették a kérdés eldöntésébe. Jó lenne pedig, egy kissé több mérséklettel és tapintattal megelőzni az ilyen föltevéskeletkezését. Ezt kíváná viszonyaink konszolidálásának s a kerület belső egységének fontos érdeke is. Ugyanezen gyűlésen jelentette be a h. esperes, hogy em. tanácsbíróvá *F. Varga* Lajos főjegyző, aljegyzővé pedig *Thuri* Zsigmond lelkészek választottak meg.

— **A hódmezővásárhelyi főgymnasium tanárai** is felvették végre valahára az országos tanári nyugdíj-intézetbe, a mint erről a püspöki hivatalhoz érkezett miniszteri leiratból meggyőződünk. Örömmel láttuk, hogy a tanári kar minden tagja, a vallástanár is, minden fenntartás nélkül felvételre.

— **A felső-szabolcsi egyházmegye** felosztását hozta szóba a Sárosp. Lapokban *Rácz* Kálmán lelkész. Ezzel szemben ugyanezen lap legutóbbi (26.) számában *Ujfalussy* Béla foglal állást, kimutatván, hogy a felosztást ma semmi fontos érdek nem követeli s a mellett sem az egyházközségek többsége, sem az egyházkerület nem járulna hozzá. Bizonyára, inkább az erők összesítésére, mint szétosztására van szükségünk mainapság.

— **Az erdélyrészi ev. ref. egyházkerület** püspökének személye ellen irányzott olyan hír járta be a napokban a fővárosi és némely vidéki lapok útján az országot, mintha azon egyházkerület vagyonával tőzsdejáték üzetnék, vagy a jelzett vagyon személyi érdekek szolgálatára használnák, s e miatt az illetékes egyházközségek az egyházkerület pénztárában kezelt tőkeiket, a veszélytől való félelem folytán tömegesen kérnék saját kezelésük alá visszabocsátatni. Ezen első tekintetre is czélatosnak látszó s most a kerületi közgyűlés előtt kedvezőtlen hangulat ébresztésére szánt híreszteléssel szemben, kinyilatkoztatja az egyházkerületi számvevő, hogy sem az egyházkerület, sem pedig az egyházközségek vagyonával semminemű játék nem üzetik, sem pedig még oly eset nem fordult elő, hogy valamelyik egyházközség, a birtokvásárlásra vagy építkezésre leendő felhasználás eseteit kivéve, központilag kezelt tőkéjének kiadását kívánta volna. Az egyházkerület által megszabott korlátokon belől a vagyon egy részével effektív értékpapírok vásároltak ugyan s részben eladattak, de az így elért közel *félmilliót* tevő tőketöbbség egy részével új papi állások létesítettek, szegény egyházak segélyeztetek, sőt a kolozsvári theol. fakultás díszes palotája is részben ennek köszönheti oly rövid időn történt létesülését. Valóban sajnálattal kell szemlélnünk, hogy egyházunk köztisztessége rovására miként igyekszik az elfogult pártszenvédelem és pártikuláris érdek sárba tiporni olyan kiváló egyéniséget is, a kinek ritka tevékenységét tizenegy évi működése alatt negyven új templom és számos más üdvös intézmény hirdeti. Ha a messzelátó püspök és pártja a lelkészképzés központjául a mai műveltség és tudomány igényeinek bizonyára minden tekintetben megfelelőbb helyet akar biztosítani, mint a milyenné Nagy-Enyed csak valamikor is válhatnék: ezzel szemben bizonyára minden oly argumentum, a mely nem a jelen követelményeire, hanem csak a múlt idők hagyományaira támaszkodhatik, csak nagyon csekély nyomattal bírhat. Bizonyára Bethlen Gábor sem létesítene ma Nagy-Enyeden theol. fakultást Kolozsvárral szemben, valamint hogy annak idejében is a legnevezetesebb központ, Gy.-Fehérváron állította fel a főiskolát.

Nézetünk szerint inkább megfelelne a nagy alapító szándékának ma egy kolozsvári, mint egy nagyedi Bethlen-főiskola, habár csak részben is volna áthelyezhető. Reméljük, hogy a jul. 6-án kezdetét veendő egyházkerületi gyűlés megfogja találni a helyes utat a kérdés megnyugtató megoldásához.

— **Halálozások.** A tiszafüredi ev. ref. egyház presbiteriuma szomorodott szívvel jelenti, hogy nt. *Bán Zsigmond* ev. ref. lelkész, életének 75. és lelképásztorkodásának 39. évében, jun. 25-én agyszélhűtésben elhunyt. Temetése jun. 27-én ment végbe. Reméljük, hogy az érdemes lelkész életrajzát valamelyik kegyeletes kéz hozzánk fogja juttatni, hogy emlékét itt is méltóképen megörökíthessük. — Ugyancsak kegyelettel emlékezünk meg *Váradai Szabó Jánosról*, a magyar kir. udv. kancellária nyug. tanácsosáról, a ki életének 69-ik évében jun. 24-én végezte be földi fényes pályafutását, Debreczenben. Az elhunyt férfit egyházunk buzgó tagja, főiskolánk igaz barátja, jogakadémiánk államtud. államvizsgálati bizottságának régi munkás tagja, a történelmi adatok, oklevelek szenvedélyes kutatója volt. Magas műveltsége s igénytelen egyszerűsége általános tiszteletet és rokonszenvet biztosítottak számára. Nyugodjék csendesen!

TARTALOM-JEGYZÉK: Egyetemes theologiai fakultás az ágostai evangélikusoknál. B. L. — Közéletünk: Az ezredéves országos kiállítás meglátogatása czéljából nyújtott kedvezmények és lelkészeink. — Tájékoztató. Az ezredéves országos kiállítás igazgatósága. — Néhány szó a „Felső-Szabolcsból” című czikk irójához. Nagymáté Albert. — A debreczeni ev. ref. egyházmegye köréből. — Iróadalom. — Külföld: Amerikai protestantizmus köréből. Harsányi Sándor. — Adatok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében levő egyházak történetéhez: 29. Az Ér-dengelegi ev. ref. egyház története. Nagy Károly. — 30. A kántorjánosi-i és iklódi ev. ref. egyház történelmi adatai 1896-ra, mint Magyarhon ezredéves fennállásának ünnepére. Összeállította Segesváry József, azon egyház lelkésze és a nagykarolyi egyházmegye esperese. — Különfélék. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Pályázat nőtanítói állomásra.

A *mezőtúri* ev. ref. egyház az újvárosi egyik nőtanítói állomásra pályázatot hirdet.

Évi fizetés 400 frt és 100 frt lakbér, évnegyedenként előre fizetve az egyház pénztárából.

A megválasztandó nőtanító köteles: az újvárosi I-ső elemi leányosztály növendékeit tanítani, rendszer-változás esetén azonban bármely osztály vagy osztályok vezetésére köteles, s tartozik állomását f. évi szeptember hó 1-én elfoglalni. Állandósítása csak 2 évi sikeres működés után fog megtörténni, a mikor is a mezőtúri ev. ref. tanítók segély- és gyámegyletének kötelezett tagja leendő.

Pályázhatnak ev. ref. vallású okleveles nőtanítók. A szabályszerűen felszerelt kérvények alólirott iskolaszéki elnökhöz *f. évi július hó 31-ig* küldendők.

Mezőtúr, 1896. jun. 16.

Turgonyi Lajos,

ev. ref. lelképásztor, iskolaszéki elnök.

Pályázat tanári állomásra.

A *szatmárnémeti* államilag segélyezett ev. reform. főgymnasium fentartótestülete pályázatot hirdet egy nyugalmazás folytán megüresedett *latin-görög nyelvi rendes tanári állomásra*.

Csak ev. ref. vallásu egyének pályázatai jönnek tekintetbe.

Javadalmazás: 1200 frt. évi törzsfizetés és 140 frt lakbér, évnegyedenként előre fizetve a főgymnasium pénztárából. A törzsfizetés a fizetési osztályok szerint 1400, illetőleg 1600 frtig emelkedhetik. Ötödéves korpótlék: 100—100 frt öt ízben.

Pályázók felhivatnak, hogy a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett folyamódványaikat keresztlevelekkel, végzett tanulmányaikról, képesítésükről, eddigi szolgálatukról, egészségi állapotukról és hadkötelezettségükről szóló bizonyítványaikkal együtt a főgymn. igazgatótanácsának alul írott elnöke címére (Szatmárra) f. évi augusztus hó 1-ig küldjék be; megjegyeztetvén, hogy a hiányosan felszerelt, vagy a pályázat határnapja után érkezendő kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

Ezen állomásnak a fentartótestület ajánlata alapján leendő betöltése a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi miniszter úr jogkörébe tartozik.

A kinevezett tanár — ki az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és kötelezett tagja lesz — állását f. évi szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni, és a tanév folyamán tartja meg a szokott székfoglaló beszédet.

Kelt Szatmáron, 1896. évi július hó 1-én.

Dr. Farkas Antal,

1—2 az ev. ref. főgymnasium igazgatótanácsának elnöke.

Pályázat.

A *hajdu-böszörményi* ev. ref. gymnasium igazgató tanácsa az üresedésben levő *természetrajz-földrajz* tanári tanszékre pályázatot hirdet.

Rendes tanári javadalom ez idő szerint 800 frt törzs fizetés, 200 forint lakbér a városi pénztárból évnegyedenként előlegesen fizetve és négy ízben 50—50 forint ötödéves korpótlék. Kilátás van arra, hogy az okleveles és véglegesített rendes tanárok fizetése 200 forinttal fog emelkedni.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu, a nevezett tanszakra képesített okleveles tanárok, vagy tanár-jelöltek; a megválasztott az orsz. tanári nyugdíjintézetnek köteles tagja lesz.

A megválasztott tanár hivatalát f. é. szept. 1-én tartozik elfoglalni s ha okleveles, egy évi sikeres működés után állandósíttatik. Szükség esetében köteles más rokon tantárgyakat is tanítani.

Pályázni óhajtók oklevéllel, eddigi szolgálataikat, vagy tanulmányaikat, életkorukat, vallásukat, családi és egészségi állapotukat, hadkötelezettségi viszonyaikat igazoló okmányokkal felszerelt és az ev. ref. gymnasium igazgató tanácsához címzett kérvényeiket f. é. augusztus hó 1-ig alulírottához nyújtják be.

Ha alkalmas pályázók hiányában tanárjelölt választatnék meg helyettes tanárul, annak is évi fizetése 800 frt és 200 frt lakbér leendő, s egy év alatt tartozik oklevelét megszerezni; és ha a kívánalmaknak megfelelő, rendes tanárrá megválasztatik s állandósíttatik.

H. Böszörmény, 1896. július 1.

ifj. Sóvágó Gábor,

2—1 ev. ref. főgondnok, gymn. igazg. tan. elnök.

Debreczen, 1896. „Csokonai“ nyomda és kiadó részvény-társaság nyomása.

Pályázat.

A m.-szigeti, államilag segélyezett ev. ref. lyceumban, mint főgymnasiumban egy német nyelvi és bölcsészeti tanszék betöltendő. A tanárnak kötelessége a német nyelvet és bölcsészetet mint főtantárgyakat, s esetleg valamely más rokon tárgyakat tanítani, s tagjává lenni az 1894. évi XXVII. t. cz. által létesített országos tanári nyugdíjintézetnek.

Évi fizetése, ha rendes tanárrá neveztetik ki, 1100 frt 200 frt lakbérrel, ha pedig segédtanár 800 frt, 150 frt lakbérrel. A kinevezés joga a lyceumi pártfogóság felterjesztésére a nagyméltóságu m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat illeti.

Az állomást elnyerni óhajtók, — a kik a nagyméltóságu közoktatási kormányval kötött szerződésnél fogva csak ev. ref. hitvallásuak lehetnek, — kérvényüket, és végzett tanulmányaikról, képesítésükről és eddigi alkalmazásukról szóló bizonyítványaikat f. évi július hó 31-ig a lyceum felügyelő-gondnokságához Máramaros-Szigetre küldjék.

M.-Szigeten, 1896. évi június 28-án.

Héder János,

lyceumi h. felügyelő-gondnok.

Pályázat

segédlelkészi állásra a makói ev. ref. egyházban.

Fizetés:

1. Készpénzben az egyháztól évenként 600 frt.
2. Anyakönyvezetésért mintegy 30—40 frt.
3. Egy szobából álló lakás a lelkészlakon.
4. Egy öl puha tűzifa.
5. Makó városától 50 frt a polgári leányiskola növendékeinek vallástanításáért.

Pályázók a választás előtt tartoznak magukat az egyháztanács által később kitűzendő határidőben egy próba-szónoklattal bemutatni.

Kérvények beküldési határideje f. év július 20.

Makó, 1896. jun. 27.

1—3

Az ev. ref. egyháztanács.

Pályázati hirdetés.

A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum kebelében fennálló Jog- és Államtudományi karnál M.-Sziget szabad korona város egy millenaris cathedrát létesített. E tanszék a magyar magánjog és magyar közjog s esetleg más tantárgyak előadására van alapítva.

A tanár évi fizetése 1600 frt, fizetve a városi pénztárból, havi előleges részletekben. A megválasztandó jogos és köteles tagja az 1894. évi XXVII-ik törv. czikk alapján létesített országos tanári nyugdíjintézetnek. A választás joga, a lyceumi fentartó testület által ajánlottak közül, a városi képviselő testületet illeti.

Az állomást elnyerni óhajtók — a kik az alapítólevél értelmében bármely vallásfelekezettel lehetnek — kérvényüket és végzett tanulmányaikról, képesítésükről és eddigi alkalmazásukról szóló bizonyítványaikat f. évi július hó 31-ig, a lyceumi felügyelő gondnoksághoz M.-Szigetre küldjék be.

Kelt M.-Szigeten, 1896. jun. 28.

Héder János

lyc. h. felügyelő gondnok.